

Наталія ПЛАХОТНЮК,

orcid.org/0000-0001-7018-5299

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри теоретичної і прикладної лінгвістики

Державного університету «Житомирська політехніка»

(Житомир, Україна) nat.pl2002@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається проблема організації контролю навчальної діяльності студентів-філологів під час навчання онлайн. Аналізуються поняття «педагогічний контроль», «тестування», розглядаються види та функції педагогічного контролю. Зазначено, що оціночна функція має на меті перевірку виконання різноманітних завдань, розвивальна функція спрямована на розвиток умінь та навичок студентів аналізувати, виокремлювати головне і другорядне, класифікувати та систематизувати. Діагностична функція педагогічного контролю визначає недоліки, прогалини у засвоєнні навчального матеріалу. Стимулююча функція проявляється у бажанні студентів підвищити свій результат, досягти вищого рівня володіння та оперування потрібною інформацією. Функція зворотного зв'язку спрямована на розуміння рівня успішності засвоєння іншомовних навичок. Коригувальна функція проявляється в усуненні недоліків у навчально-виховній діяльності.

Виділені труднощі дистанційного контролю навчальної діяльності студентів-філологів, насамперед віддаленість від викладача, неможливість підтримувати постійний контакт із викладачем через поганий Інтернет-зв'язок, опосередковане спілкування, використання підказок (підручників, конспектів, Інтернет-ресурсу) під час відповіді, списування під час тестування.

Тестування розглядається як ефективний метод оцінювання навчальної діяльності майбутніх фахівців. Охарактеризовані різні види тестів, які використовувалися під час роботи онлайн зі студентами першого та другого курсу. Зазначені переваги та недоліки тестового методу. Значна увага приділена комп'ютерним тестам, завантаженим за допомогою платформи «класрум». Проаналізовані їх можливості у здійсненні модульного контролю. Серед них були виділені: можливість швидкої перевірки знань та навичок одночасно у великій кількості студентів, доступність результатів такого тестування відразу ж після завершення проходження тесту, перегляд, аналіз та корекція помилок. Обмеження часу на виконання мінімізує використання підказок. Функція перегляду правильної відповіді уможлиблює використання тесту як тренувального для самопідготовки та самоконтролю майбутніх фахівців. Також викладач може відтермінувати початок тесту або відкрити доступ до тесту окремим студентам у разі необхідності.

Наведені приклади контрольних та тестових завдань для студентів філологічної спеціальності.

Ключові слова: педагогічний контроль, навчання онлайн, тестування.

Natalia PLAKHOTNIUK,

orcid.org/0000-0001-7018-5299

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Theoretical and Applied Linguistics

Zhytomyr Polytechnic State University

(Zhytomyr, Ukraine) nat.pl2002@gmail.com

ORGANIZATION OF CONTROL OF STUDENTS' LEARNING ACTIVITIES DURING DISTANCE LEARNING

The article considers the problem of organizing the control of educational activities of students of philology while studying online. The concepts "pedagogical control", "testing" are analyzed, the types and functions of pedagogical control are considered. It is stated that the assessment function aims to verify the performance of various tasks, the development function is aimed at developing students' skills and abilities to analyze, distinguish between primary and secondary options, classify and systematize. The diagnostic function of pedagogical control determines the shortcomings, gaps in acquiring educational material. The stimulating function is manifested in the desire of students to improve their results, to achieve a higher level of knowledge and operation of the necessary information. The feedback function aims to understand the level of success in learning a foreign language. The corrective function is manifested in the elimination of drawbacks in educational activities.

Difficulties of remote control of future philologists' educational activity are considered, first of all remoteness from the teacher, impossibility to maintain constant contact with the teacher through poor Internet connection, indirect communication, use of hints (textbooks, abstracts, Internet resource) while answering, using cribs during testing.

Testing is considered as an effective method of assessing the educational activities of future professionals. Different types of tests that were used when working online with first and second year students are described. The advantages and disadvantages of the test method are mentioned. Much attention has been paid to computer tests downloaded using the classroom platform. Their possibilities in the implementation of module control are analyzed. Among them were distinguished the following: the ability to quickly test the knowledge and skills of a large number of students at the same time, the availability of the results of such testing immediately after the test, review, analysis and correction of errors. Limiting execution time minimizes the use of prompts. The function of viewing the correct answer allows you to use the test as a training for self-preparation and self-control. The teacher can also postpone the start of the test or open access to the test to individual students if necessary.

Examples of control and test tasks for students of philological specialty are given.

Key words: pedagogical control, online learning, testing.

Постановка проблеми. Нині в Україні виникає необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до надання якісних послуг у різних сферах науково-економічної діяльності, зокрема і в професійній діяльності перекладача. Сучасний філолог має не просто перекладати з однієї мови на іншу, а й володіти знаннями і навичками з інших галузей, насамперед у сфері інформаційних технологій. В умовах дистанційного навчання надати якісну підготовку майбутньому спеціалісту, а тим паче забезпечити контроль, непросто. Контроль навчальних досягнень студентів має не тільки оцінювати кінцевий результат, а й показувати, чи правильно відбувається навчально-виховний процес, які зміни необхідно внести для досягнення кращого результату. Правильно організований контроль не тільки дає змогу отримати бажаний результат, а й впливає на розвиток пізнавальних здібностей та організацію самостійної роботи майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми контролю навчальних досягнень присвячені роботи М. Архангельського, М. Бернштейна, В. Бочарнікової, І. Булах, Г. Іванової, В. Ільїної, Г. Кузьміна, Г. Панфілова та інших. Розробленням тестових методик у навчанні іноземної мови займалися Л. Банкевич, Л. Бечмен, В. Коккота, Л. Мільруд, О. Петрашук, Г. Фулчер та інші. Вагомий внесок у розроблення концептуальних положень про дистанційне навчання зробили J. Adams, F. Vodendorf, G. Норре, В. Eckert, О. Андреев, Г. Козлакова, І. Козубовська, В. Олійник, С. Полат, П. Стефаненко та інші. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблемам оцінювання знань студентів, питання організації контролю під час навчання онлайн потребує подальшого теоретичного та практичного розроблення.

Формулювання цілей статті. Тому метою нашої статті є аналіз переваг і проблем дистанційного навчання та пов'язаних із ним методів та

форм контролю навчальних досягнень студентів-філологів.

Виклад основного матеріалу. Організація навчально-виховного процесу у більшості українських вищих навчальних закладів відбувається на основі кредитно-трансферної системи, за якої основними принципами оцінювання знань та умінь є об'єктивність, прозорість, систематичність, забезпечення різноманітності видів і форм контролю та врахування індивідуальних особливостей студентів. Основним завданням такого контролю, на нашу думку, є забезпечення його ефективності та зворотного зв'язку, підвищення мотиваційної складової частини навчання. Для їх реалізації необхідне оптимальне поєднання методів, форм та видів оцінювання навчальної діяльності студентів.

Розрізняють такі методи педагогічного контролю: усний (репродуктивні, реконструктивні, творчі завдання, дискусії, аналіз ситуації, звітоповідь тощо), письмовий (вправи, завдання відкритої форми, творчі завдання, домашня робота), тестовий (відкрита форма, закрита форма, тест-альтернатива, тест-відповідність), самоконтроль (оцінка власної відповіді, рецензування напрацювань одногрупників) (Павлюченко, 2016: 31).

За своїм характером та метою оцінювання навчальних досягнень студентів педагогічний контроль поділяється на: діагностуючий (попередній), поточний, періодичний, підсумковий (Павлюченко, 2016: 36). Діагностуючий контроль дає викладачу вихідну інформацію про результати засвоєння попереднього матеріалу та рівень складності подальших завдань, які будуть запропоновані студентам. Поточний контроль має на меті ознайомити викладача з якістю засвоєних знань та навичок, а також виявити, чи відбувається прогрес із теми, що вивчається, і відповідно скоригувати навчальний процес. Періодичний контроль застосовується для перевірки оволодіння матеріалом, який є значним за обсягом,

наприклад за семестр, або який охоплює декілька тем. Підсумковий контроль здійснюється в кінці семестру по завершенні вивчення всього курсу у формі заліку або екзамену.

На ефективність контрольної діяльності викладача у процесі дистанційного навчання впливає реалізація її функцій: оціночної, розвиваючої, діагностичної, контрольної, стимулюючої, виховної, зворотного зв'язку, коригувальної (Павлюченко, 2016: 34-35). Оціночна функція полягає в оцінюванні виконання різноманітних завдань, що дає змогу визначити рівень володіння іншомовною мовленнєвою діяльністю і спрогнозувати подальшу навчальну діяльність. Розвивальна функція проявляється у розвитку умінь та навичок студентів аналізувати, виокремлювати головне і другорядне, класифікувати та систематизувати. Діагностична функція реалізується під час визначення недоліків, прогалин у засвоєнні навчального матеріалу та пошуку ефективних шляхів їх подолання. Контрольна функція полягає у визначенні ступеня засвоєння необхідних знань, умінь і навичок відповідно до програми навчальної діяльності. Стимулююча функція проявляється у прагненні студентів покращити свій результат, досягти вищого рівня володіння та оперування потрібною інформацією. Виховна функція простежується у бажанні самостійного навчання та оволодіння новою інформацією. Функція зворотного зв'язку допомагає як студентам, так і викладачу зрозуміти рівень успішності засвоєння іншомовних навичок і відповідно до цього планувати і здійснювати свою подальшу навчальну діяльність. Коригувальна функція проявляється в усуненні недоліків у навчально-виховній діяльності.

Викладачеві здійснювати контроль за навчальною діяльністю студентів під час дистанційного навчання складніше, ніж в аудиторії. В останні роки в Україні, як і в усьому світі, освітньо-виховний процес здебільшого відбувається онлайн. Студенти віддалені від викладача, проте підтримують контакт за допомогою Інтернет-мережі (відеоконференції, чати, електронна пошта). За такою формою навчання студенту надається більше часу для самостійної роботи, проте не всі психологічно підготовлені та мають навички самостійного опрацювання необхідного матеріалу. Досвід роботи зі студентами-філологами показує, що дистанційне навчання має свої недоліки, такі як відсутність постійного контакту з викладачем деяких студентів через поганий Інтернет-зв'язок, опосередковане спілкування, використання підказок (підручників, конспектів,

Інтернет-ресурсу) під час відповіді, списування під час тестування тощо.

Навчально-пізнавальну діяльність студентів-філологів ми оцінювали комплексно, тобто перевіряли засвоєні навички говоріння (speaking skills), письма (writing skills), слухання (listening skills) та читання (reading skills) з кожного модуля (модульний контроль) за допомогою розроблених спеціальних завдань та тестів із практики мови (англійської), граматики та фонетики. Під час виконання завдань із говоріння і письма студенти мали показати рівень засвоєння та володіння лексико-граматичним матеріалом. Так, наприклад, на першому курсі після вивчення теми "Me, Myself and I" майбутнім філологам було запропоновано підготувати говоріння на такі теми (за вибором): 1. Spouses should be alike. 2. The marriage contract is incompatible with romantic love. 3. A white wedding or no wedding. 4. Leadership in the family. 5. A good husband makes a good wife. 6. Upbringing children in one-parent families. 7. The ways of raising children. 8. Handsome is as handsome does. 9. He that is full of himself is very empty. 10. People I get on well with. Розкриваючи тему, студенти повинні показати вміння використання лексичного матеріалу, аналізу, синтезу, узагальнення.

Майбутні філологи також повинні були підготувати проект на запропоновану тему у вигляді презентації, який оцінювався не тільки викладачем, а й одногрупниками. Студенти мали виставити бали за представлений проект за такими критеріями, як: ступінь використання лексичних одиниць, креативність, навички говоріння, логічність викладу матеріалу, граматична коректність. Запропоновані студентами бали могли підвищити оцінку викладача за розроблений проект.

Поточний контроль здійснювався під час онлайн-занять у вигляді коротких письмових тестів, фото яких потрібно було відіслати відразу ж після закінчення відведеного часу на вайбер або електронну пошту, а також за допомогою проблемних завдань, вирішення яких передбачало індивідуальну роботу (fill in, dictation-translation, answer the questions тощо) або парну (make up dialogues, suggest the way out of the situation), а також у маленьких групах. Групова та парна робота виконувалася на базі платформи Zoom.

Найбільш ефективною і неупередженою формою контролю більшість науковців вважає тести (Малинівська, 2013: 242-248), (Аванесов, 2002). Тестування дає змогу реалізувати функції контролю за досить короткий проміжок часу, об'єктивно оцінити знання студентів, стимулювати навчально-пізнавальну діяльність шляхом заохо-

чення до отримання вищого балу. Для успішного проведення тестового контролю викладачеві необхідно методично правильно і коректно скласти тести відповідно до вивченого матеріалу.

Розробляючи тестові завдання для студентів-філологів, ми намагалися дотримуватися таких правил: зміст тесту і кількість завдань повинні відповідати меті оцінювальної діяльності; формулювання питань мають бути лаконічними, не містити непотрібної інформації; не використовувати завдань, відповідь на які є підказкою до інших завдань; не застосовувати незрозумілий для студентів лексико-граматичний матеріал; неправильні відповіді конструювати відповідно до типових помилок, які студенти роблять під час занять; правильні відповіді мають займати різні позиції в тесті; не використовувати неіснуючих форм у варіантах відповіді.

Тестування передбачає питання закритої або відкритої форми і може використовуватися для реалізації всіх видів педагогічного контролю. Тест може бути письмовим і комп'ютеризованим. Комп'ютерне тестування доцільно проводити для діагностуючого, періодичного та підсумкового контролю. Доцільно використовувати тренувальні тести для того, щоби студент був ознайомлений із процедурою проходження тесту (алгоритмом) і не відчував стресу. Для періодичного контролю нами був розроблений письмовий комплексний тест для студентів-філологів 2-го курсу, який розрахований на одне аудиторне заняття і включає перевірку лексико-граматичного матеріалу з теми "Healthy Lifestyle". Тест проводився на онлайн-занятті із включеними відеокамерами для мінімізації процесу використання підказок і списування. Тест містить 100 питань на вибір правильної відповіді, з яких 70 спрямовані на перевірку засвоєння лексичних одиниць, 30 – на оцінювання розуміння граматичних конструкцій інфінітива та герундія. Наведемо приклад вищезазначеного тесту.

1. The in one of my teeth has come out, so I'm going to the dentist. A. cover Б. completion В. filling Г. replacement Д. cavity.

2. She has put a lot of weight since last year. A. off Б. on В. in Г. down Д. at.

3. She died after a long A. disease Б. failing В. illness Г. sickness Д. spasm.

4. The doctor examined him carefully and influenza. A. concluded Б. decided В. diagnosed Г. realized Д. found.

5. She recollected him at the station the other day. A. to meet.

Б. to have met В. meet Г. meeting Д. to have been meeting.

6. I insisted on him to hospital as he had serious complications. A. take Б. to take В. taking Г. to be taking Д. to have taken.

Для визначення рівня засвоєння фонетичних вмінь і навичок та їх використання на практиці на 1-му курсі нами застосовувалося три тести (переважно відкритого типу), які мали декілька варіантів. Фонетичні тести розраховувалися на 30–40 хвилин відповідно до рівня складності завдань і були побудовані таким чином, щоб уникнути можливості випадкової відповіді. Так, наприклад, одним із варіантів тесту з фонетики був такий:

1. *Transcribe the words given: (20 points).*

Infinitive, employ, colour, familiar, courageous, engineer, efficient, physician, organization, peculiarity, disappear, reorganize, antiseptic, absent-minded, dictionary, column, detour, expensive, hedge, investigate.

2. *Characterize the process of assimilation in the following words and word combinations: (20 points)*

Example: tenth – alveolar variant of the phoneme /n/ is replaced by its subsidiary dental variant under the influence of dental consonant phoneme /θ/.

1. his thing 2. conclave 3. palm phone 4. smiled to 5. Greek guests.

3. *Transcribe and intone the following sentences: (60 points).*

1. Where did you spend your holidays?

2. Would you live on the ground, first or second floor?

3. He didn't like his early arrival.

4. You won't regret at all (implicatory statement) (Low Rise)

5. Don't follow her.

6. She will join us tomorrow, won't she? (the speaker is not certain if the listener will agree).

Перевірка та аналіз виконаних робіт дали змогу визначити прогалини у знаннях, уміннях та практичних навичках із курсу фонетики. У більшості студентів виникли труднощі з тонуванням різних типів комунікативних висловлювань. Ми пов'язуємо це з навчанням онлайн, тому що попередні роки майбутні фахівці із приблизно однаковим рівнем знань показували кращий результат, коли навчання відбувалося безпосередньо в аудиторії. Ми використовували різні форми пояснення та тренування англійської інтонації (демонстрація екрана, прослуховування різних типів комунікативних висловлювань, виконання рецептивних, репродуктивних, продуктивних вправ), проте студенти відзначили певні труднощі у розумінні та відтворенні вищезазначеного матеріалу.

Для оцінювання рівня вмінь та навичок студентів-філологів нами використовувалися також комп'ютеризовані тести, які були створені на гугл-

диску на базі платформи «класрум». Застосування комп'ютеризованих тестів у навчальному процесі має низку переваг. Насамперед це можливість швидкої перевірки знань та навичок одночасно у великої кількості студентів. І результати такого тестування доступні відразу ж після завершення проходження тесту. Викладач може передивитися відповіді студентів, проаналізувати і відзначити типові помилки. Обмеження часу на виконання мінімізує використання підказок. Функція перегляду правильної відповіді уможливорює використання тесту як тренувального для самопідготовки та самоконтролю майбутніх фахівців. Також викладач може відтермінувати початок тесту або відкрити доступ до тесту окремим студентам за необхідності. Проте головним недоліком тестів на базі платформи «класрум» є затрата великого обсягу часу на їх створення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Використання систематичного контролю у навчальній діяльності студентів дає змогу забезпечити якісне навчання майбутніх фахівців, конкурентоспроможних на ринку праці. В умовах дистанційного навчання належне оцінювання досягнень студентів стає особливо важливим. Таким чином, одним із першочергових завдань сучасної системи освіти є створення ефективної дистанційної системи контролю навчальних досягнень студентів, що дало би змогу стимулювати пізнавальну діяльність майбутніх фахівців та їх підготовку до занять. Відповідно, розроблення тестів вимагає високої методологічної, методичної та фахової підготовки викладача. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в аналізі педагогічних умов ефективності процесу контролю навчальних досягнень студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Павлюченко Л.С. Формування готовності майбутніх учителів інформатики до контрольно-оцінювальної діяльності з використанням комп'ютерних технологій : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 259 с.
2. Мороховець Г.Ю. Тестування як форма контролю та діагностики знань здобувачів вищої освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2018. № 3. С. 11–15
3. Малинівська, Л.І. Оцінювання навчальних досягнень студентів у сучасних умовах підготовки майбутніх фахівців. Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця. *Збірник наукових статей. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Харків, 2013. С. 242–248.
4. КотлярOVA О.О. Сучасні підходи до організації контролю навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів України. *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 3. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_16
5. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий. Москва, 2002. 240 с.

REFERENCES

1. Pavlyuchenko L.S. Formuvannya gotovnosti majbutnih uchiteliv informatiki do kontrol'no-ocinyval'noi diyal'nosti z vikoristannyam komp'yuternih tekhnologij [The formation of future IT teachers' preparedness to assessment activity with the use of computer technologies] : dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / National Pedagogical University named after Dragomanov, Kiiv, 2016, 259 p. [in Ukrainian].
2. Morohovec' G.YU. Testuvannya yak forma kontrolyu ta diagnostiki znan' zdobuvachiv vishchoi osviti. [Testing as a form of control and diagnostics of knowledge of applicants for higher education]. *Education and development of a gifted personality*, 2018, Nr 3, pp. 11-15 [in Ukrainian].
3. Malinivs'ka L.I. Ocinyuvannya navchal'nih dosyagnen' studentiv u suchasnih umovah pidgotovki majbutnih fahivciv. [Assessment of students' academic achievements in modern conditions of future specialists' training]. *Psychological and pedagogical problems of becoming a modern specialist. Collection of scientific articles. Proceedings of the international scientific-practical conference*, Kharkiv, 2013, pp. 242-248. [in Ukrainian].
4. Kotlyarova O.O. Suchasni pidhodi do organizacii kontrolyu navchal'noi diyal'nosti studentiv vishchih navchal'nih zakladiv Ukraini. [Modern approaches to the organization of control of educational activity of students of higher educational institutions in Ukraine]. *Scientific Bulletin of Donbass*, 2013, Nr 3, pp. 56–62. [in Ukrainian].
5. Avanesov V.S. Kompoziciya testovyh zadaniy. [Composition of tests]. Moscow, 2002, 240 p. [in Russian].